

RHINOPNEUMONIE EN DROES: BELANGRIJKE (HYGIËNE) MAATREGELLEN

Rhinopneumonie en droes zijn twee veelbesproken infectieziekten bij paarden waarbij hygiënemaatregelen een belangrijke rol spelen. Hierbij gaat het niet alleen om maatregelen bij een uitbraak, om verspreiding te voorkomen, maar ook ter preventie.

Het rhinopneumovirus wordt voornamelijk verspreid door direct contact tussen paarden of indirect over korte afstanden via de lucht. Ook kan het virus via kleren en handen worden overgedragen of via voerbakken, drinkemmers en het tuig. Neusuitvloeiing van besmette paarden kan veel virusdeeltjes bevatten, maar ook paarden zonder zichtbare neusuitvloeiing kunnen besmettelijk zijn. Neus-neuscontact is de belangrijkste verspreidingsroute. Hoesten of proesten bevordert de overdracht, maar wordt lang niet altijd gezien. Het virus overleeft niet lang in de omgeving: minder dan 35

dagen onder ideale omstandigheden en waarschijnlijk minder dan zeven dagen onder praktijkomstandigheden.

MAATREGELLEN BIJ RHINOPNEUMONIE

Neem bij een uitbraak van rhinopneumonie de volgende maatregelen:

- Sluit het bedrijf: tenminste twee, liever drie weken na het verdwijnen van de klinische symptomen geen vervoer van paarden van en naar het bedrijf.
- Isoleer alle verdachte en besmette paarden. Is dit niet mogelijk, ga dan niet slepen met de paarden,

maar behandel de afdeling waarin de diagnose gesteld is zoveel mogelijk gescheiden.

- Verzorg eerst de onbesmette en als laatste de EHV-positieve paarden. Paarden in groepen indelen en alle hygiënemaatregelen in acht nemen, vermindert de kans op verspreiding. Verzoekers dienen dus ook niet heen en weer te lopen tussen de groepen.
- Na een abortus het veulen en de placenta zo snel mogelijk in dubbele lekdichte plastic zakken afvoeren. Verplaats zo mogelijk de merrie en eventueel andere PCR-positieve paarden naar een isolatiestal.

- Tips voor desinfectie van boxen/stallen bij herpesvirussen:
 - o alle bodembedekking (stro, zaagsel of vlas) verwijderen en zo snel mogelijk van het bedrijf afvoeren;
 - o bodem en muren goed reinigen door schrobben met water en zeep (geen hogedrukspuit gebruiken, want het virus kan zich via waterdruppeltjes in de lucht verspreiden);
 - o bodem en muren goed laten opdrogen (virussen kunnen slecht tegen uitdroging);
 - o vervolgens desinfecteren met Halamid in de voor virussen voorgeschreven concentratie en dit 20 minuten laten inwerken. Daarna goed spoelen met water.

VERSPREIDING VAN DROES

De belangrijkste besmettingsbronnen van droes zijn paarden met droesverschijnselen (koorts, neusuitvloeiing en later abscessen) of latente dragers. Besmetting kan, net als bij rhinopneumonie, door direct contact tussen paarden, maar ook indirect via de mens of door gedeelde huisvesting en hulpmiddelen. Normaal stopt de uitscheiding van de bacterie vier tot zes weken nadat het paard klinisch is opgeknapt dan wel geen neusuitvloeiing meer heeft. Daarom wordt geadviseerd een bedrijf met een droesuitbraak gesloten te

houden tot zes weken na het laatste geval van droes. Sommige paarden worden echter na het doormaken van droes langdurig drager, waarbij de bacterie zich in de luchtzakken schuilhoudt. Deze paarden kunnen bij stress of verminderde weerstand de bacterie weer actief gaan uitscheiden, vaak zonder duidelijke klinische verschijnselen. Ongeveer 10% van de paarden die een droes-infectie doormaakt wordt zo'n langdurige drager! De bacterie kan bij koel weer overigens ook lang in de omgeving overleven (tot 60 dagen op houten oppervlakten bij een paar graden boven nul).

MAATREGELEN BIJ DROES

- Tot tenminste vier (liever zes) weken na het verdwijnen van de klinische symptomen geen vervoer van paarden van en naar het bedrijf.
- Omdat paarden met droes (zeker na doorbreken van abscessen) grote hoeveelheden bacteriën uitscheiden, moeten ze direct gescheiden worden van de andere paarden. Idealiter gedurende vier tot zes weken. Is dit niet mogelijk, ga dan niet gaan slepen met de paarden, maar behandel de afdeling waarin de diagnose gesteld is zoveel mogelijk gescheiden.

DROES

Droes wordt veroorzaakt door *Streptococcus equi*. Deze bacterie veroorzaakt een zeer besmettelijke aandoening van de voorste luchtwegen. Vervolgens ontstaan er meestal abscessen in de lymfeknopen van de kaak en hals. Na het doorbreken van deze abscessen treedt normaliter snel herstel op. Verdere symptomen zijn: koorts, etterige neusuitvloeiing en eventueel moeilijk ademen/slikken/eten vanwege de abscessen in de keel. In 20% van de gevallen vinden ook complicaties plaats, zoals verslagen droes (abscessen in het lichaam na verspreiding van de bacterie via de bloedbaan), huidbloedingen door een allergische reactie en longontsteking na verslikken. Ongeveer 75% van de paarden is na de infectie jarenlang immuun; 25% kan na enkele maanden weer droes doormaken, vaak wel met mildere verschijnselen.

- Verzorg als eerste de onbesmette paarden en als laatste de droes-positieve paarden. Ook hier geldt: indeling in groepen en alle hygiënemaatregelen toepassen verkleint de verspreidingskans. Droes is nog besmettelijker dan EHV en de bacteriën kunnen langdurig in de omgeving overleven.
- Voor desinfectie van stallen gelden dezelfde adviezen als voor EHV.
- Onderzoek bij klinisch herstelde paarden via een kweek (kan fout-negatief zijn door overgroei van andere bacteriën) en/of PCR diverse malen of ze geen bacteriën meer uitscheiden. Pas na enkele negatieve uitslagen op rij mogen ze terug naar de schone groep.
- Als er na een uitbraak subklinisch geïnfecteerde dragers aanwezig blijven, kunnen deze later voor nieuwe uitbraken zorgen. Eventueel kunnen deze dragers via diverse testen worden geïdentificeerd, zodat behandeling mogelijk is.

DROES EN RHINOPNEUMONIE: PREVENTIE

Biosecurity betekent: al het mogelijke doen om de kans te verkleinen dat een infectieziekte op een bedrijf

RHINOPNEUMONIE

Rhinopneumonie wordt veroorzaakt door twee verschillende herpesvirussen (EHV1 en EHV4). Er zijn drie vormen: de verkoudheidsvorm, de abortusvorm (besmettelijk verwerpen) en de neurologische vorm. Alle paarden in Nederland komen regelmatig met deze virussen in contact (bijna alle paarden met EHV4 en 20 tot 40% met EHV1). Het is helaas niet bekend waarom een bedrijf soms getroffen wordt door abortussen of verlamingsproblemen. De verkoudheidsvorm, met EHV4 als belangrijkste oorzaak, komt zeer regelmatig voor bij vooral jonge paarden. Deze vorm veroorzaakt koorts en soms een snotneus, hoesten en dikke benen. De abortusvorm (bijna altijd door EHV1) komt regelmatig voor bij merries en leidt tot abortus of zeer zwak geboren veulens die vaak binnen drie dagen sterven. De neurologische variant wordt altijd veroorzaakt door EHV1 en komt incidenteel voor. Dit begint meestal met een wat slappe staart en ataxie. Eventueel kunnen ernstigere verlamingsverschijnselen optreden. Kijk voor meer informatie op www.gddeventer.com/paard (onder 'uitgelicht').

geïntroduceerd wordt via dieren, mensen, voertuigen of hulpmiddelen.

- Hier zit een lastig dilemma: paardenwelzijn en isoleren van paarden staan soms tegenover elkaar. In het kader van infectieverspreiding is het verstandig contact tussen paarden (vooral neus-neus) zoveel mogelijk te vermijden en de stallen goed te ventileren.
- Wedstrijdpaarden, fokpaarden en jonge paarden kunnen het beste in drie aparte groepen worden gehuisvest. Een eventuele vierde groep kan bestaan uit rijpaarden die nooit buiten het bedrijf komen.
- Bij wedstrijden is het belangrijk dat de paarden geen rechtstreeks contact hebben. Laat paarden niet aan elkaar snuffelen, gebruik een eigen waterremmer en voerbak en zet paarden liever niet op een vreemde stal. Ofwel: paard afladen om te rijden, contact met andere paarden voorkomen, zelf geen andere paarden aanraken en na het rijden het paard direct weer op de trailer.

- Paarden die (mogelijk) in contact zijn gekomen met geïnfecteerde paarden idealiter drie weken isoleren van de andere paarden (in een aparte stal). Verzorgers dienen hygiënemaatregelen te nemen.
- In de isolatieperiode is het raadzaam om de paarden een week lang tweemaal daags te temperen.

HYGIËNEMAATREGELEN TOEPASSEN VERKLEINT DE VERSPREIDINGSKANS